

60 Børge L. Andersen.

III.

C. O. BØGGILD-ANDERSEN

20. juni 1898–9. februar 1967.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 12. maj 1967.

Af **Knud Fabricius**.

I 1920'erne fik de historiske Professorer ved vort Universitet en ny Elev. Han viste sig snart at være af ret forskellig Kvalitet fra vore sædvanlige Elever. Han studerede til Magisterkonferens, og hans Studier var af mere vidtspændende Art end det plejede at være Tilfældet. Han beherskede flere moderne Sprog, end moderne Studenter plejer at gøre, f. Eks. Hollandsk og kunde derfor paa første Haand arbejde med flere Emner fra Fortiden, og da Bøggild-Andersen i 1923 indgav sit Petikum til Konferensen, viste det en ganske usædvanlig Belæsthed og et indgaaende Studium navnlig paa det Omraade – specielt studerede Punkter, som hørte til Konferensens Krav. Jeg mindes saaledes, at der i en Hærskare af Punkter ogsaa optraadte Sankeribs Tog til Jerusalem 681 f. Kr. Det er første og sidste Gang jeg ved en Magisterkonferens har været ude for en Oplevelse af den Art. Bøggild-Andersen var aabenbart en lærd Mand, ogsaa i den Betydning disse Ord havde herhjemme for 100 Aar siden; d. v. s. en meget vidende Mand, en Mand for hvem ingen historiske Problemer var ligegyldige, en Mand med en vid Horisont.

Da Magisterkonferensen var fra Haanden, lod Bøggild-Andersen igen høre fra sig. Han kom op til mig og spurgte, om jeg mente, at Hannibal Sehested, den bekendte danske Statsmand for 300 Aar siden, var et Emne, der egnede sig som Genstand for en Doktordisputats, om det endnu indeholdt uløste Spørgsmaal, om jeg i bekræftende Fald vilde anbefale ham nu at give sig i Lag dermed. Dette bekræftede jeg stærkt; Sehesteds Rolle i dansk Politik var i de senere Aar blevet undersøgt af Forskere som

J. A. Fridericia, C. Christiansen og flere Historikere, men der var ingen Tvivl om, at der her endnu fandtes mange uløste Gaader, og et Par nye Øjne havde gode Chancer for at gøre nyttigt Arbejde ved at grave nogle Spadestik dybere i de historiske Kildeskrifter. I de følgende 10 Aar var Bøggild-Andersen bl. a. optaget af Forelæsninger ved andre nordiske Universiteter og Afskrivninger af danske Akter i russiske Arkiver, og han dyrkede ogsaa med Ildhu sine Sehestedske Studier. I 1936 forelaa hans Disputats »Statsomvæltningen i Danmark 1660« en Forstudie til Biografien om Sehested. Disputatsen er et digert Værk paa 450 store Sider, og da selve Sehestedbiografien begyndte at udkomme 10 Aar senere (1946) viste dens 1. Del sig at rumme 629 Sider. Bøggild-Andersen havde meget svært ved at fatte sig kort. Det er bekendt, at der lurer en Fare for den, der vover sig i Kast med historiske Monografier, særlig om Enkeltpersonligheder. Forfatteren bliver som oftest saa interesseret af sit Emne, at han fristes til at opfatte det som endnu mere betydningsfuldt end det i Virkeligheden er og til at tilskrive ham en (eller flere) af de Handlinger, som er forblevne navnløse i Historien, og som lokker Gættelysten. Hvorfor skulde ikke min Helt have udført ogsaa denne Handling; man kan jo ligefrem ikke tænke sig nogen anden i Stand dertil. Litteraturen er fuld af Eksempler paa bekendte Forfattere, der er faldet for denne Fristelse, jeg skal blot pege paa et enkelt: Georg Brandes tykke Bog om Julius Cæsar, hvor den centrale Skikkelse, foruden de Handlinger, som rettelig tilkommer ham, ogsaa tilskrives en lang Række andre. Det kan næppe siges, at Bøggild-Andersen har holdt sin Sti ren for denne Fare, og at visse af hans nye Beviser næppe slaar til, for Eks. om H. Sehesteds Faderskab til de Reformere, som dukkede op i 1660 eller om hans Indflydelse paa hans Omgivelser i den dramatiske Periode i Begyndelsen af 1660erne. Det er jo et Faktum, at H. Sehested havde svært ved at vække Tillid hos sine Medmennesker. Et Tegn herpaa er det Ogenavn »Achitofel«, som han bar i sine Svogres Kredse, Christian IVs Svigersønner, thi Achitofel var jo den Raadgiver hos Israels Kong David, der svigtede ham saa fuldstændigt. Et Vidnesbyrd om personlig Agtelse er det heller ikke, naar H. Sehested af den engelske Lordprotector O. Cromwell karakteriseredes som »a very debauched person«, Ord som Bøggild-Andersen skaansomt gengiver med Ordene, »en meget letlevende Person«.

Selv om Kritiken altsaa havde visse Indvendinger mod Bøggild-Andersen's H. Sehested for at »gøre ham endnu større, end han vel i Virkeligheden var, maa det ikke skjules, at det drejer sig om et betydeligt Arbejde, som viser en stor Arbejdspræstation. Med megen psykologisk Sans har Forf. søgt at trænge til Bunds i denne Skikkelse og afvinde den hidtil ukendte Sider. Vi vidste i Forvejen, at H. Sehested som Statholder i Norge havde efterladt sig et saadant Navn deroppe, at han endnu i Dag regnes mellem dem, hvem Norge skylder Tak for hans Interesse og Omsorg; vi vidste, at han for en ikke ringe Del havde Æren for at Freden i København 1660 mellem Danmark og Sverige kom i Stand, og at han derefter som Danmarks Rigsskatmester ydede store Bidrag til den nye Styrelse og Finansernes Sanering. Men Bøggild-Andersen har føjet nye og væsentlige Træk til Billedet. Det maa afgjort beklages, at Forfatteren synes at være blevet modløs over den Kritik, som første Del af Biografien (1946) havde vakt, saa at Fortsættelsen aldrig udkom. Dette maa afgjort beklages, og er det rigtigt, at der foreligger store Forarbejder, ja maaske Udkast til Fortsættelsen, maa man haabe, at der selv efter hans Død maa blive fundet Udveje til at offentliggøre disse, navnlig hvis de behandler H. Sehested's Kongstanke: Hans Arbejde paa en ny politisk Situation for Danmark, en Alliance med England-Frankrig i Stedet for den hidtilværende med Nederlandene.

Bøggild-Andersen var en meget produktiv Forsker. Efter at han i 1936 forgæves havde deltaget i Professorkonkurrencen i København ved Aage Friis's Afgang, opnaaede han 1939 en tilsvarende ansættelse i Aarhus som Johan Plesners Efterfølger. Han traadte paa en værdig Maade i denne fremragende Forskers Spor, selv om de var saa forskellige, og da den nordiske historiske Kongres nogle Aar senere holdtes i Aarhus, udfyldte han Stillingen som dennes Præsident paa en smuk og værdig Maade. Iøvrigt hørte man ofte fra Bøggild-Andersen. Til Schultz' store Danmarks-historie paatog han sig at give en Skildring af Christian IV's Tidsalder, og i Forbindelse med Professor Brøndum-Nielsen udgav han paany Leonora Christina Ulfeldts Jammersminde og hendes franske Selvbiografi. Bøggild-Andersen var som saa mange danske Historikere fængslet af Livsfangen i Blaataarn, og da den daværende Rigsarkivar Svend Aakjær i sin Bearbejdelse af Kirsten Munks Breve hævdede, at Leonora Christina maatte have været

Medvider i sin Mands Konspirationer mod Danmark, bestred han dette. Næppe med Held. Da Corfitz Ulfeldt under sit Ophold i Belgien 1663 tilbød Kurfyrsten af Brandenburg Danmark-Norges Trone, boede de to Ægtefæller i lang Tid sammen, og da vi ved, hvor fortrolige de var mod hinanden, er det meget vanskeligt at tro, ja helt usandsynligt, at hun skulde have været ukendt med hans højforræderiske Planer.

Lige til sine sidste Aar syslede Bøggild-Andersen ivrigt med de store Problemer i dansk Historie. En virkelig Fortjeneste indlagde han sig ved at kaste sig over Povl Helgesen og hans berømte Skibykrønike. Før ham havde afdøde Professor J. Oskar Andersen i en diger Afhandling i Historisk Tidsskrift villet godtgøre, at det Uddrag af Krøniken, der hidtil af Forskningen er blevet opfattet som et stærkt forkortet Uddrag af Skibykrøniken gennem Biskop Ove Billes Sekretær, Kanniken Hans Henriksen, i Virkeligheden laa til Grund for denne og var et Forarbejde hertil af Povl Helgesen selv. Bøggild-Andersen gendrev 1956 i en Afhandling i samme Tidsskrift denne Opfattelse og til Trods for den store Anseelse, som J. Oskar Andersen nød, kan der ikke være Tvivl om, at Bøggild-Andersen havde Ret, og fik Ret. Hans Henriksen og ikke Povl Helgesen er virkelig den Skribent, hvem Uddraget af Skibykrøniken skyldes, hvilket forøvrigt allerede var godtgjort af et Medlem af Videnskabernes Selskab H. F. Rørdam i Slutningen af forrige Aarhundrede.

Ogsaa i vort Selskab viste Bøggild-Andersen sig meget virksom. Da hans tidligere Lærer, Aage Friis, i 1948 havde faaet ham indvalgt i Arkivkommissionen, hvis Formand han blev i det følgende Aar ved Aage Friis' Død, oplæste han i 1950 i Selskabet et efterladt Foredrag af Friis om Kong Oscar II's Forhold til Danmark og til det nordslesvigske Spørgsmaal, og talte i de følgende Aar om sine egne Studier over Hannibal Sehested, over Povl Helgesen og over Statsomvæltningen 1660. I sine sidste Aar synes han navnlig at have interesseret sig for den danske Reformationsbevægelse, og et Foredrag herom var anmeldt til 1967 i Selskabet, men det blev ved Tanken. Det var meget naturligt, at han blev Selskabets Repræsentant ved den 2. internationale Historikerkongres i Stockholm, og at han kom til at holde Mindetale i Selskabet over Aage Friis; men han viste ogsaa sin objektivitet,

da han 1952 ogsaa holdt Mindetalen over Friis' Modsætning, Erik Arup.

Bøggild-Andersen vandt saaledes smukke Sejre ved sin Kildekritik, og som Professor fulgte han godt med i, hvad nyt der fremkom paa hans Fagomraade i den europæiske historiske Litteratur; f. Eks. i Diskussionen om de berømte Casettebreve, der spiller en saa stor Rolle for Bedømmelsen af Maria Stuarts Med-Skyld eller Uskyld i hendes Ægtefælle Darnleys Mord. De store Problemer lokkede ham altid, og hans Bidrag til deres Løsning var ikke blot prægede af Grundighed og Skarpsindighed, men ogsaa af megen psykologisk Sans.

Han var en fin og indtrængende Historiker, hensynsfuld i sin Kritik og Antikritik, selv om hans Ridderlighed undertiden kunde føre ham for langt, som vi saa ved hans Bedømmelse af Leonora Christina Ulfeldt. Flittig som han af Naturen var, var han ogsaa en højtanset Universitetslærer i sine Studenters Kreds. Agtet for sin Retsindighed havde han ingen Fjender og trængte sig ikke frem, men foretrak det tilbagetrukne Liv, der laa saa godt for hans utrættelige Forskertrang. Vi vil bevare Mindet om ham længe.

Ære være hans Minde!